

แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนของเมืองรอง:
กรณีศึกษาจังหวัดแพร่

Guidelines for Sustainable Cultural Tourism Promotion of the
Secondary Cities: A Case Study of Phrae Province

สุนทร โนนศิริ¹ วันวสา วิโรจนารมย์² กอบลาภ อารีศรีสม³ ภาวิณี อารีศรีสม⁴

Soontron Nonsiri, Wanwasa Wirojanarome, Koblap Areesrisom, Pawinee Areesrisom

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อนำเสนอแนวทางและรูปแบบการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนของจังหวัดแพร่ การวิจัยนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ กลุ่มที่ 1 ประกอบด้วย ผู้ว่าราชการหรือรองผู้ว่าราชการจังหวัดแพร่ ผู้อำนวยการสำนักงานการท่องเที่ยวจังหวัดแพร่ ท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดแพร่ วัฒนธรรมจังหวัดแพร่ พัฒนาชุมชนจังหวัดแพร่ ท้องถิ่นจังหวัดแพร่ ผู้จัดการสำนักงานพื้นที่พิเศษ (อพท. 6) ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 10 คน กลุ่มที่ 2 ประกอบด้วย ภาคเอกชนจำนวน 5 คน ได้แก่ หอการค้าจังหวัดแพร่ สมาคมอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจังหวัดแพร่ สมาคมโรงแรมและท่องเที่ยวจังหวัดแพร่ ผู้ประกอบการโรงแรม ทัวร์ และร้านอาหาร ผู้แทนสื่อวิทยุ/โทรทัศน์ท้องถิ่นในจังหวัดแพร่ ประธานเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดแพร่ ผู้นำชุมชนในพื้นที่ท่องเที่ยว ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ท่องเที่ยว นักวิชาการ จากมหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ วิทยาเขตเมืองแพร่ รวมทั้งสิ้น 40 คน โดยแบ่งการสนทนากลุ่มเป็น 4 ครั้ง ๆ ละ 10 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ และแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม การเก็บรวบรวมข้อมูล เก็บรวบรวมโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนในจังหวัดแพร่ ควรมุ่งเน้นการอนุรักษ์และเผยแพร่มรดกวัฒนธรรมท้องถิ่น พร้อมกับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน สถานที่สำคัญ ประเพณีและกิจกรรมท้องถิ่น อาหารพื้นเมือง การเล่าเรื่องประวัติศาสตร์จากล้านนาโบราณ การใช้สื่อดิจิทัลในการตลาด

Received: 2025-08-05 Revised: 2025-08-19 Accepted: 2025-08-21

¹ นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการและพัฒนาทรัพยากร คณะผลิตกรรมการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้ Doctor of Philosophy Program (Resource Management and Development), Faculty of Agricultural Production, Maejo University E-mail: tron4475@gmail.com

² อาจารย์ที่ปรึกษาสาขาวิชาการจัดการและพัฒนาทรัพยากร คณะผลิตกรรมการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้ Doctor of Philosophy Program (Resource Management and Development), Faculty of Agricultural Production, Maejo University E-mail: wanwasa@mju.ac.th

³ อาจารย์ที่ปรึกษาสาขาวิชาการจัดการและพัฒนาทรัพยากร คณะผลิตกรรมการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้ Doctor of Philosophy Program (Resource Management and Development), Faculty of Agricultural Production, Maejo University E-mail: koblap@mju.ac.th

⁴ อาจารย์ที่ปรึกษาสาขาวิชาการจัดการและพัฒนาทรัพยากร คณะผลิตกรรมการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้ Doctor of Philosophy Program (Resource Management and Development), Faculty of Agricultural Production, Maejo University E-mail: pawinee@mju.ac.th

ท่องเที่ยว และการฝึกอบรมบุคลากรในอุตสาหกรรม เพื่อยกระดับคุณภาพบริการ และการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นเป็นหัวใจสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ยั่งยืน

คำสำคัญ (Keywords) : การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม; เมืองรอง; ทรัพยากรการท่องเที่ยว

Abstract

The objective of this research was to propose the guidelines and model for promoting sustainable cultural tourism in Phrae province. This research used qualitative research methods. Key informant groups: Group 1 consisted of officials the Governor or Deputy Governor of Phrae Province, Director of Phrae Provincial Tourism Office, Tourism and Sports Director, Cultural Director, Community Development Director, Local Administrative Director, Special Area Office (DASTA 6) Manager, and Local Government Organization Administrators. Group 2: 40 participants consisted of the private sector 5 representatives from Phrae Chamber of Commerce, Phrae Tourism Industry Council, Phrae Hotel and Tourism Association, Hotel, tour, and restaurant operators, Local radio/TV media representatives, Phrae Community Tourism Network President, Community leaders in tourism areas, Residents in tourism areas, Academics from Uttaradit Rajabhat University, Phrae Campus. The focus group discussions were divided into 4 sessions of 10 people each. The research instruments were interview forms and focus group discussion records. Data collection was conducted through in-depth interviews and focus group. Data analysis used content analysis.

The results revealed that promoting sustainable cultural tourism in Phrae province focused on the conservation and dissemination of local cultural heritage along with community economic development, important places, local traditions and activities, local food, historical storytelling from ancient Lanna, the use of digital media in tourism marketing, and training personnel in the industry to enhance service quality and local community participation as the heart of sustainable cultural tourism.

Keywords: cultural tourism; secondary cities; tourism resources

บทนำ (Introduction)

การท่องเที่ยวถือว่าเป็นอุตสาหกรรมที่สร้างรายได้ให้กับประเทศไทยและมีความสำคัญโดยตรงต่อการพัฒนาเศรษฐกิจส่งผลให้ความเป็นอยู่ของประชาชนในประเทศดีขึ้น จากยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) รวมถึงแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560-2564) ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศ ทั้งด้านคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว บุคลากรการท่องเที่ยว และโครงสร้างพื้นฐานรวมทั้งการสร้างสมดุลของการพัฒนาทั้งในมิติของพื้นที่ เวลา กิจกรรม รูปแบบ และกลุ่มนักท่องเที่ยว เพื่อการสร้างรายได้และกระจายรายได้สู่ชุมชน และการเตรียมความพร้อมของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวสู่การเติบโตในอนาคต บนพื้นฐานของการลงทุนพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศสมัยใหม่ ตลอดจนการให้ความสำคัญกับการทำงานอย่างบูรณาการระหว่าง

ภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนซึ่งได้กำหนดวิสัยทัศน์ทางการท่องเที่ยวของประเทศ คือ “ประเทศไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพชั้นนำของโลกที่เติบโตอย่างมีดุลยภาพบนพื้นฐานความเป็นไทย เพื่อส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และกระจายรายได้สู่ประชาชนทุกภาคส่วนอย่างยั่งยืน” จากนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวของภาครัฐ ที่มุ่งส่งเสริมให้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวได้ก่อให้เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้ให้กับประชาชน โดยใช้กระบวนการเพิ่มตลาดใหม่และตลาดเฉพาะกลุ่ม เพื่อเร่งดึงดูดให้นักท่องเที่ยวต่างประเทศที่มีคุณภาพเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย กระตุ้นให้นักท่องเที่ยวชาวไทยท่องเที่ยวภายในประเทศเพิ่มมากขึ้น (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561)

ในปัจจุบันนักท่องเที่ยวมีพฤติกรรมการท่องเที่ยวที่เปลี่ยนไป โดยนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะให้ความสำคัญและสนใจแหล่งท่องเที่ยวที่สร้างความยั่งยืนให้แก่ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รักษาและร่วมเรียนรู้วิถีชีวิตของชุมชน ทำให้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรมชุมชน รวมทั้งการท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพเติบโตเพิ่มมากขึ้น (กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2560: 37) ดังนั้นการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวจึงต้องเน้นให้ความสำคัญกับกลุ่มนักท่องเที่ยวที่ให้ความสนใจในกิจกรรมการท่องเที่ยวเฉพาะด้านมากขึ้น แม้ว่าที่ผ่านมาการท่องเที่ยวจะได้รับผลกระทบจากปัจจัยทั้งภายในและภายนอกที่สำคัญ เช่น เหตุการณ์ที่เกิดจากภัยธรรมชาติ เหตุการณ์ก่อการร้าย เหตุการณ์ทางการเมือง เป็นต้น (หทัยรัตน์ วัฒนพฤกษ์ และคณะ, 2563: 34)

จังหวัดแพร่ ซึ่งตั้งอยู่ทางภาคเหนือของประเทศไทย ได้รับสมญานามว่าเป็น “ประตูสู่ล้านนา” แพร่ตั้งอยู่ทางด้านตะวันออกของภาคเหนือ ห่างจากกรุงเทพมหานคร 551 กิโลเมตรโดยทางรถยนต์ ที่ตั้งของจังหวัดแพร่ อยู่ในแนวเทือกเขาผีปันน้ำ ตอนกลางและตะวันออก มี 6,538.598 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 4,086,624 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 1.27 ของพื้นที่ประเทศไทย ลักษณะภูมิประเทศเป็นภูเขาองค์ทั้ง 4 ทิศ มีที่ราบในหุบเขาอยู่ตอนกลาง จังหวัดมีแม่น้ำยมไหลผ่าน (สมัย สุทธิธรรม, 2548: 30) จังหวัดแพร่จัดเป็นจังหวัดขนาดกลางเมื่อเทียบกับจังหวัดอื่น ๆ ทั้งหมด ทั้งหมดมี 8 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอสูงเม่น อำเภอหนองม่วงไข่ อำเภอเด่นชัย อำเภอร้องกวาง อำเภอลอง อำเภอสอง อำเภอวังชิ้น และมีพื้นที่ติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียงหลายจังหวัด แหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจของจังหวัดแพร่ตัวอย่างเช่นอุทยานแห่งชาติเวียงโกศัยอุทยานแห่งชาติดอยผาหลวง วนอุทยานแพะเมืองผี ถ้ำผานางคอย น้ำตกห้วยโรม สวนหินมหาราช ภูเขาหินปะการัง บ่อน้ำร้อนแม่จอก สวนส้มเมืองลอง วัดพระธาตุช่อแฮ วัดพระธาตุจอมแจ้ง วัดจอมสวรรค์ วัดสระบัวแก้ว วัดพระนอน วัดพระธาตุสุโทนมงคลคีรี พระธาตุพระลอ อุทยานลิลิตพระลอ คุ่มเจ้าหลวงเมืองแพร่บ้านประทับใจ (บ้านเสาไม้สัก) บ้านวงศ์บุรีหมู่บ้านผลิตผ้าหม้อฮ่อม หมู่บ้านผลิตกระดาษสาและผลิตภัณฑ์จากกระดาษสา หมู่บ้านผลิตผ้าทอตีนจก แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เป็นต้น (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดแพร่, 2558)

จากการผลักดันนโยบายรัฐบาลเพื่อการกระตุ้นการท่องเที่ยวที่ผ่านมาทำให้กระแสดการท่องเที่ยวในจังหวัดแพร่เติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้มีนักท่องเที่ยวหลั่งไหลมาจังหวัดแพร่เพิ่มมากขึ้นอย่างมาก โดยในปี พ.ศ.2566 มีจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังจังหวัดแพร่ รวม 1,279,316 คนแบ่งเป็นชาวไทย 1,262,389 คนชาวต่างประเทศ 16,927 คนสร้างรายได้รวม 2,962 ล้านบาท เมื่อเปรียบเทียบกับปี 2562 มีจำนวนนักท่องเที่ยว 865,464 คนแบ่งเป็นชาวไทย 797,280 คน ชาวต่างประเทศ 68,184 คนสร้างรายได้รวม 1,760 ล้านบาท ซึ่งสร้างผลกระทบทั้งทางบวกและลบต่อทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและวิถีชีวิตของชุมชน เพราะผลของการท่องเที่ยวที่เพิ่มสูงขึ้นนำไปสู่ความเสื่อมโทรมของสถานที่ท่องเที่ยว และการสูญเสียมูลค่าทางวัฒนธรรม จึงอาจกล่าวได้ว่าการท่องเที่ยวเปรียบเสมือนดาบสองคม ถ้าไม่มีการวางแผนการจัดการอย่าง

เหมาะสม ย่อมก่อให้เกิดการทำลายคุณค่าและบรรยากาศเมืองเก่าที่มีชีวิตของแพร่ ส่งผลให้ความนิยมของนักท่องเที่ยวลดลง สภาพในปัจจุบันของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนั้น มีการจัดการโดยผู้ประกอบการซึ่งส่วนใหญ่เป็นคนในชุมชนที่อาจขาดความรู้ ความเข้าใจในการจัดการการท่องเที่ยว (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2565)

แม้ประเทศไทยจะมีนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและการพัฒนาเมืองรองเพื่อกระจายรายได้จากการท่องเที่ยว แต่พื้นที่เมืองรองจำนวนมากยังประสบปัญหาในการสร้างความยั่งยืนของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ปัญหาที่พบได้แก่ การจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่ขาดความเป็นระบบ การอนุรักษ์วัฒนธรรมและวิถีชีวิตท้องถิ่นไม่ต่อเนื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนยังไม่เข้มแข็ง รวมถึงการบูรณาการระหว่างภาคส่วนที่เกี่ยวข้องยังไม่เต็มที่ โดยเฉพาะในจังหวัดแพร่ซึ่งมีทรัพยากรวัฒนธรรมและวิถีชีวิตท้องถิ่นที่หลากหลายแต่ยังขาดแนวทางการพัฒนาเชิงระบบเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวและสร้างรายได้ที่ยั่งยืน

แม้ว่าจะมีงานวิจัยเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเมืองหลัก แต่ยังมีช่องว่างความรู้เกี่ยวกับกลยุทธ์การพัฒนาเมืองรองอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะในมิติที่รวมทั้งการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม การสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน และการบูรณาการนโยบายภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม งานวิจัยปัจจุบันส่วนใหญ่เน้นไปที่การวิเคราะห์ศักยภาพการท่องเที่ยวหรือการประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเท่านั้น จึงยังขาดกรอบการพัฒนาเมืองรองที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้จริงและสร้างผลลัพธ์เชิงนโยบายได้ เพื่อเติมเต็มช่องว่างความรู้นี้ งานวิจัยจึงมุ่งศึกษาวิธีการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนของเมืองรอง โดยใช้กรอบแนวคิดการพัฒนาเมืองรอง ซึ่งรวมองค์ประกอบสำคัญ เป็นฐานทฤษฎีในการออกแบบแนวทางส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ตอบโจทย์ทั้งชุมชนและผู้เยี่ยมชม ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนของเมืองรอง กรณีศึกษาจังหวัดแพร่

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

เพื่อนำเสนอแนวทางและรูปแบบการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนของจังหวัดแพร่

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยเรื่อง “แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนของเมืองรอง: กรณีศึกษาจังหวัดแพร่” ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เนื่องจากต้องการเข้าใจประสบการณ์ ความคิดเห็น และบริบทเฉพาะของชุมชนเมืองรอง รวมถึงสำรวจแนวทางและแนวคิดในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน การวิจัยเชิงคุณภาพช่วยให้สามารถรวบรวมข้อมูลเชิงลึกจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลากหลายกลุ่มและสร้างแนวทางหรือโมเดลที่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ได้อย่างเป็นรูปธรรม ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ขอบเขตด้านเนื้อหาในประเด็นนโยบายภาครัฐที่เกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยว ที่เป็นการพัฒนาเศรษฐกิจบนพื้นฐานของความคิดสร้างสรรค์มาเป็นกรอบในการศึกษาแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนของจังหวัดแพร่ ซึ่งประกอบด้วยทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม องค์ประกอบของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดทางการท่องเที่ยว

1.2 ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย 2 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ บุคลากรหน่วยงานภาครัฐและนักวิชาการ ได้แก่ ผู้ว่าราชการหรือรองผู้ว่าราชการจังหวัดแพร่, ผู้อำนวยการสำนักงานการท่องเที่ยวจังหวัดแพร่ ท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดแพร่ วัฒนธรรมจังหวัดแพร่ พัฒนาชุมชนจังหวัดแพร่ ท้องถิ่นจังหวัดแพร่ ผู้จัดการสำนักงานพื้นที่พิเศษ (อพท. 6) ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 10 คน

กลุ่มที่ 2 การจัดการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ประกอบด้วยภาคเอกชนจำนวน 5 คน ได้แก่ หอการค้าจังหวัดแพร่ สมาคมอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจังหวัดแพร่ สมาคมโรงแรมและท่องเที่ยวจังหวัดแพร่ ผู้ประกอบการโรงแรม ทัวร์ และร้านอาหาร ผู้แทนสื่อวิทยุ/โทรทัศน์ท้องถิ่นในจังหวัดแพร่ ประธานเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดแพร่ ผู้นำชุมชนในพื้นที่ท่องเที่ยว ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ท่องเที่ยว นักวิชาการ จากมหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์วิทยาเขตเมืองแพร่ รวมทั้งสิ้น 40 คน โดยแบ่งการสนทนากลุ่มเป็น 4 ครั้ง ๆ ละ 10 คน

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

จังหวัดแพร่

1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา

มกราคม พ.ศ.2567 ถึงเดือนมกราคม พ.ศ.2568

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง และแบบสนทนากลุ่ม

การตรวจสอบข้อมูล โดยการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) เป็นการใช้กระบวนการวิธีที่ หลากหลาย (The Multiple Method Approach) เป็นการตรวจสอบสามเส้าด้านผู้วิจัย ด้านข้อมูล Data (ได้แก่ แหล่งเวลา, สถานที่, บุคคล) ด้านทฤษฎี (Theory) และด้านวิธีรวบรวมข้อมูลด้วยการ สอบถาม และการสัมภาษณ์เชิงลึก (ชาย โพธิ์สิตา, 2550: 395-397)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) และการสนทนากลุ่ม (focus group)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ผลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

5. การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล (trustworthiness) ตามเกณฑ์ของ Lincoln & Guba (1985) สามารถอธิบายได้ ดังนี้

5.1 Credibility ใช้วิธี triangulation โดยเปรียบเทียบข้อมูลจากหลายแหล่ง เช่น ผู้นำชุมชน ผู้ประกอบการ นักท่องเที่ยว และประชาชน เพื่อให้มั่นใจว่าข้อมูลสะท้อนความจริงหลายมิติ

5.2 Transferability ให้รายละเอียดเชิงบริบทของจังหวัดแพร่ ทั้งลักษณะเมืองรอง วัฒนธรรม ท้องถิ่น และเงื่อนไขทางสังคม เพื่อให้ผู้อ่านสามารถเปรียบเทียบและนำไปใช้กับพื้นที่อื่นได้

5.3 Dependability โดยการบันทึกขั้นตอนการเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างละเอียด และปรึกษากับนักวิจัยร่วม/ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องและความถูกต้องของกระบวนการวิเคราะห์

5.4 Confirmability โดยเก็บหลักฐานและข้อมูลต้นฉบับทั้งหมด เช่น บันทึกการสัมภาษณ์ เอกสาร สนทนากลุ่ม เพื่อให้สามารถตรวจสอบและยืนยันผลการวิจัยได้ โดยนักวิจัยสะท้อนและบันทึกอคติ หรือมุมมองส่วนตัว เพื่อป้องกันอคติมีผลต่อการตีความข้อมูล

ผลการวิจัย (Research Results)

แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนของจังหวัดแพร่

การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนของจังหวัดแพร่ เป็นแนวทางสำคัญที่จะช่วยอนุรักษ์และเผยแพร่มรดกทางวัฒนธรรมของท้องถิ่น ควบคู่ไปกับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและการสร้างความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมท้องถิ่น

จังหวัดแพร่มีทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่หลากหลายและมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว โดยเริ่มจากสถานที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่โดดเด่น เช่น วัดพระธาตุช่อแฮ พระอารามหลวงที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์และศาสนา พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติแพร่ ที่เก็บรวบรวมหลักฐานทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของจังหวัด รวมถึงเวียงโบราณที่สะท้อนให้เห็นถึงอารยธรรมอันเก่าแก่ของชุมชน จากการสัมภาษณ์เจาะลึกและการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยสามารถสังเคราะห์มาเป็นแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนของจังหวัดแพร่ได้ ดังนี้

1. การส่งเสริมกิจกรรมและประเพณีท้องถิ่นเป็นทรัพยากรที่ทรงคุณค่า เช่น ประเพณีสงกรานต์น้ำพระธาตุช่อแฮ งานประเพณีปีใหม่เมือง การแสดงพื้นบ้าน การฟ้อนรำ และการแสดงหมอลำ ซึ่งดึงดูดนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ อาหารพื้นเมืองของแพร่ เช่น แกงพะพะ น้ำพริกอ่อง ข้าวซอยแพร่ สะท้อนวิถีชีวิตและภูมิปัญญาท้องถิ่น การนำเสนออาหารในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอาหารช่วยสร้างประสบการณ์ที่น่าประทับใจให้กับนักท่องเที่ยว

2. การเล่าเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ของเมืองแพร่ตั้งแต่สมัยล้านนาโบราณ วิถีชีวิตของชาวพื้นเมืองช่วยสร้างความเข้าใจและความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยว การวางแผนการตลาดการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ เช่น การสร้างแพ็คเกจทัวร์ที่เน้นประสบการณ์เชิงวัฒนธรรม การนำเสนอเรื่องราวผ่านสื่อดิจิทัลที่น่าสนใจ และการกำหนดราคาที่เหมาะสม การใช้สื่อสังคมออนไลน์และการสร้างเครือข่ายกับหน่วยงานการท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศช่วยขยายฐานนักท่องเที่ยว

3. การส่งเสริมการตลาดที่เน้นความเป็นเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมแพร่ การจัดกิจกรรมพิเศษและการให้ข้อมูลที่ลึกซึ้งเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นช่วยดึงดูดนักท่องเที่ยวที่สนใจวัฒนธรรม บุคลากรในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เช่น มัคคุเทศก์ ผู้ประกอบการ และชุมชนท้องถิ่น ควรมีความรู้และทักษะในการนำเสนอวัฒนธรรม การให้บริการที่เป็นเลิศ และการสร้างความประทับใจ

4. กระบวนการให้บริการควรราบรื่นและเป็นมืออาชีพตั้งแต่การจองตั๋ว การต้อนรับ การนำชม การอำนวยความสะดวก ไปจนถึงการส่งต่อประสบการณ์ที่ดี การนำเทคโนโลยีมาใช้อำนวยความสะดวก เช่น แอปพลิเคชันแนะนำสถานที่ และระบบจองออนไลน์ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการ การออกแบบศูนย์บริการนักท่องเที่ยวและการตกแต่งสถานที่ที่สะท้อนวัฒนธรรมท้องถิ่นช่วยเสริมสร้างประสบการณ์ทางวัฒนธรรมให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

5. ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเป็นเป้าหมายสูงสุดของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม คุณภาพของบริการที่ดี การให้ข้อมูลอย่างถูกต้อง ความสะดวกสบายในการเดินทาง การอำนวยความสะดวก และความปลอดภัยช่วยสร้างประสบการณ์ที่ประทับใจ การสร้างประสบการณ์ที่มีความหมายและลึกซึ้ง การให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมกับวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น การเรียนทำอาหารพื้นเมือง การฝึกทำหัตถกรรม และการเข้าร่วมพิธีกรรมทางวัฒนธรรมช่วยสร้างความทรงจำที่ประทับใจและมีคุณค่า

6. การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น การกระจายรายได้อย่างเป็นธรรม การอนุรักษ์วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม และการสร้างความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมท้องถิ่น การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และชุมชนท้องถิ่นช่วยขับเคลื่อนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้เข้มแข็งและยั่งยืน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การสนับสนุนทรัพยากร และการพัฒนาอย่างต่อเนื่องนำไปสู่ความสำเร็จในการส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดแพร่

7. การพัฒนาอย่างเป็นระบบและครอบคลุม การสร้างความเข้าใจและตระหนักถึงคุณค่าทางวัฒนธรรมเป็นสิ่งสำคัญ การศึกษาและถ่ายทอดองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมให้กับคนรุ่นใหม่มีความจำเป็น โรงเรียนและสถาบันการศึกษาในจังหวัดแพร่ควรบรรจุหลักสูตรท้องถิ่นที่เน้นการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาของชุมชน เทคโนโลยีดิจิทัลมีบทบาทสำคัญในการอนุรักษ์และเผยแพร่วัฒนธรรม การสร้างพิพิธภัณฑ์เสมือนจริง การบันทึกและจัดเก็บข้อมูลทางวัฒนธรรมในรูปแบบดิจิทัล และการสร้างแพลตฟอร์มออนไลน์เพื่อเผยแพร่เรื่องราวและภูมิปัญญาท้องถิ่นช่วยขยายโอกาสในการเข้าถึงวัฒนธรรมของแพร่

8. การพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมที่สามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชน เช่น หัตถกรรมพื้นบ้านของที่ระลึก และสินค้าหัตถอุตสาหกรรมที่มีเอกลักษณ์เฉพาะของแพร่ช่วยสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจควบคู่กับการอนุรักษ์วัฒนธรรม ระบบนิเวศการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมต้องคำนึงถึงความยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อม การออกแบบแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยว และการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ช่วยปกป้องทรัพยากรทางวัฒนธรรมและธรรมชาติ

9. การสร้างมาตรฐานและการรับรองคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมช่วยสร้างความเชื่อมั่นให้กับนักท่องเที่ยว การพัฒนาระบบมาตรฐานการให้บริการและการตรวจสอบและประเมินคุณภาพอย่างต่อเนื่องนำไปสู่การพัฒนาที่มีประสิทธิภาพ การสนับสนุนทางการเงินและองค์ความรู้ให้กับชุมชนท้องถิ่นเพื่อพัฒนาศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวด้วยตนเอง การสร้างวิสาหกิจชุมชนและการส่งเสริมการรวมกลุ่มเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวช่วยกระจายรายได้และสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน

10. การสร้างเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เชื่อมโยงระหว่างแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ในจังหวัดแพร่ช่วยขยายระยะเวลาและความหลากหลายในการท่องเที่ยว การออกแบบเส้นทางที่มีเรื่องราวและความหมายสร้างประสบการณ์ที่น่าประทับใจให้กับนักท่องเที่ยว การฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากรในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง ทั้งมีคฤหบดี ผู้ประกอบการ และชุมชนท้องถิ่นให้มีความรู้ ทักษะ และจรรยาบรรณในการให้บริการช่วยยกระดับคุณภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

11. การสร้างความร่วมมือกับสถาบันการศึกษา นักวิชาการ และผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรม เพื่อศึกษา วิจัย และพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีความเป็นนวัตกรรมช่วยสร้างความแตกต่างและความน่าสนใจให้กับการท่องเที่ยวของจังหวัดแพร่ การสร้างแบรนด์และอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของจังหวัดแพร่ที่สามารถสื่อสารและดึงดูดนักท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพช่วยวางตำแหน่งทางการตลาดและสร้างความแตกต่างจากแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ

12. การพัฒนาระบบข้อมูลและการวิจัยอย่างต่อเนื่องเพื่อติดตามแนวโน้มและความต้องการของนักท่องเที่ยว และการปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงช่วยให้การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของแพร่สามารถแข่งขันและดึงดูดนักท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน การสร้างความเชื่อมโยงทางวัฒนธรรมระหว่างชุมชนท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวเป็นหัวใจสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การออกแบบประสบการณ์ที่ให้นักท่องเที่ยวมี

ส่วนร่วมอย่างลึกซึ้งกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชาวแพร่ช่วยสร้างความเข้าใจและเกียรติให้กับมรดกทางวัฒนธรรม โปรแกรมการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม เช่น การทอดผ้าพื้นเมือง การจักสาน การทำเครื่องปั้นดินเผา และการทำอาหารพื้นบ้านช่วยสร้างประสบการณ์ที่มีคุณค่าและความทรงจำที่น่าประทับใจ การพัฒนาระบบการจัดการนักท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพต้องคำนึงถึงความสมดุลระหว่างการอนุรักษ์วัฒนธรรมและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ การจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวและการควบคุมผลกระทบทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมช่วยปกป้องคุณค่าทางวัฒนธรรมของชุมชน

13. ระบบการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมที่มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องใช้เทคโนโลยีและการเล่าเรื่องที่น่าสนใจ การใช้สื่อมัลติมีเดีย การสร้างเรื่องราวที่มีความลึกซึ้ง และการนำเสนอประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมในรูปแบบที่น่าสนใจดึงดูดช่วยสร้างความเข้าใจและความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยว การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ เอกชน สถาบันการศึกษา และชุมชนท้องถิ่นช่วยขับเคลื่อนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้ยั่งยืน

14. การสร้างมูลค่าเพิ่มทางวัฒนธรรมผ่านการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการที่เป็นเอกลักษณ์ของแพร่ การออกแบบของที่ระลึกที่สะท้อนอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนที่มีคุณภาพช่วยสร้างรายได้และส่งเสริมการอนุรักษ์วัฒนธรรม การพัฒนาระบบการจัดการด้านความปลอดภัยและสุขอนามัย โดยเฉพาะหลังการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 จะช่วยสร้างความเชื่อมั่นให้กับนักท่องเที่ยว การนำเทคโนโลยีและมาตรการที่ทันสมัยมาใช้ช่วยสร้างความปลอดภัยและความสบายใจให้กับนักท่องเที่ยว

15. การสร้างจิตสำนึกและความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมให้กับคนรุ่นใหม่ในจังหวัดแพร่เป็นสิ่งสำคัญต่อการอนุรักษ์และสืบสานวัฒนธรรม การสอดแทรกองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมในระบบการศึกษา การสนับสนุนให้เยาวชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางวัฒนธรรมจะช่วยสร้างความตระหนักและความเข้าใจ การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่คำนึงถึงความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม การสร้างจิตสำนึกให้นักท่องเที่ยวเคารพวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่นและการสนับสนุนให้นักท่องเที่ยวมีส่วนในการอนุรักษ์จะช่วยสร้างการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

16. การพัฒนานวัตกรรมทางการท่องเที่ยวที่ผสมผสานระหว่างเทคโนโลยีสมัยใหม่และภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น การใช้เทคโนโลยีเสมือนจริง การสร้างแอปพลิเคชันนำชมแหล่งท่องเที่ยว และการใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการให้ข้อมูลและบริการช่วยเพิ่มความน่าสนใจและประสิทธิภาพในการท่องเที่ยว

จากข้อมูลทั้งหมดข้างต้น สามารถสร้างเป็นรูปแบบการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนของจังหวัดแพร่ ได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 รูปแบบการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนของจังหวัดแพร่
ที่มา: ผู้วิจัย

จากภาพที่ 1 รูปแบบการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนของจังหวัดแพร่ อธิบายได้ว่า ทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมประกอบด้วยองค์ประกอบต่าง ๆ ที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว เช่น แหล่งวัฒนธรรม กิจกรรมและประเพณีในท้องถิ่น อาหารท้องถิ่น ความรู้และประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ทรัพยากรเหล่านี้มีความจำเป็นสำหรับการสร้างประสบการณ์ที่หลากหลายและน่าดึงดูดใจสำหรับผู้มาเยือน

ส่วนประสมทางการตลาดสำหรับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 7Ps ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 7 ประการ ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ ราคา สถานที่ การส่งเสริมการตลาด บุคคล กระบวนการ และหลักฐานทางกายภาพ องค์ประกอบเหล่านี้แต่ละองค์ประกอบมีบทบาทสำคัญในการทำการตลาดและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้กับนักท่องเที่ยวที่มีศักยภาพ

ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวได้รับอิทธิพลจากปัจจัยหลายประการ รวมถึงคุณภาพของบริการ ความสะดวก ความปลอดภัย และประสบการณ์โดยรวม การทำความเข้าใจปัจจัยเหล่านี้มีความสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างความมั่นใจว่านักท่องเที่ยวจะได้รับประสบการณ์เชิงบวก ซึ่งอาจนำไปสู่การมาเยือนซ้ำและการบอกต่อแบบปากต่อปาก

ดังนั้น การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ยั่งยืน เป็นการผสมรวมทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ส่วนประสมทางการตลาด และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว เพื่อส่งเสริมความยั่งยืนในระยะยาว กลยุทธ์นี้เน้นย้ำถึงความสำคัญของความยั่งยืนในแนวทางปฏิบัติด้านการท่องเที่ยว เพื่อให้แน่ใจว่าทรัพยากรทางวัฒนธรรมจะได้รับการอนุรักษ์ไว้สำหรับคนรุ่นต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

ผลการวิจัยเรื่องแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนของจังหวัดแพร่สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการใช้แนวทางที่ครอบคลุมและมีระบบ เพื่อรักษาและยกระดับคุณค่าทางวัฒนธรรมควบคู่กับการส่งเสริมเศรษฐกิจท้องถิ่น โดยเฉพาะในบริบทของเมืองรองอย่างจังหวัดแพร่ ซึ่งมีทุนทางวัฒนธรรมที่หลากหลายและลึกซึ้ง แต่ยังขาดการพัฒนาอย่างเป็นระบบเพื่อรองรับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ผลการวิจัยดังกล่าวเกิดขึ้นเนื่องจากจังหวัดแพร่มีจุดแข็งในด้านทรัพยากรวัฒนธรรม เช่น วัดวาอาราม โบราณสถาน ประเพณี วิถีชีวิต และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ยังคงมีความเข้มแข็งและมีอัตลักษณ์ชัดเจน จึงเป็นพื้นฐานสำคัญในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อย่างไรก็ตาม หากไม่มีแนวทางการส่งเสริมที่เหมาะสม การท่องเที่ยวอาจกลายเป็นเครื่องมือที่บั่นทอนคุณค่าทางวัฒนธรรมแทนที่จะส่งเสริม ผลการวิจัยจึงชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการเชื่อมโยงระหว่าง "การอนุรักษ์" กับ "การพัฒนา" อย่างสมดุล

อีกหนึ่งปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ คือการใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพที่เน้นการรับฟังความคิดเห็นและประสบการณ์ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ เช่น ชุมชนท้องถิ่น ผู้ประกอบการ และหน่วยงานภาครัฐ ทำให้สามารถสังเคราะห์แนวทางได้อย่างรอบด้านและสอดคล้องกับบริบทจริงของจังหวัดแพร่ แนวทางที่เสนอจึงไม่เพียงแต่เน้นการพัฒนาเชิงเศรษฐกิจเท่านั้น แต่ยังครอบคลุมถึงการส่งเสริมจิตสำนึก ความรู้ และทัศนคติของทั้งผู้ให้บริการและนักท่องเที่ยว อีกเหตุผลหนึ่งที่ผลการวิจัยชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของกิจกรรมทางวัฒนธรรม การเล่าเรื่อง และประสบการณ์ที่มีความหมาย ก็คือแนวโน้มของนักท่องเที่ยวในปัจจุบันที่ต้องการ "ประสบการณ์" มากกว่าการเดินทางเพื่อพักผ่อนเพียงอย่างเดียว นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้าสู่เมืองรองอย่างแพร่ส่วนใหญ่มุ่งความสนใจในวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และวิถีชีวิตของท้องถิ่น การส่งเสริมกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้

นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วม เช่น การเรียนทำอาหารพื้นเมือง หรือการฝึกทำหัตถกรรม จึงสามารถตอบสนองต่อความต้องการเหล่านี้ได้อย่างแท้จริง และส่งผลให้เกิดความพึงพอใจและความทรงจำที่มีคุณค่า

การที่ผลการวิจัยเน้นการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมก็เป็นเพราะบริบทของโลกยุคใหม่ที่มีการเข้าถึงข้อมูลและการวางแผนการเดินทางมักพึ่งพาเทคโนโลยี การนำเสนอวัฒนธรรมผ่านสื่อมัลติมีเดียหรือแอปพลิเคชันสามารถช่วยขยายโอกาสในการเข้าถึงวัฒนธรรมท้องถิ่นให้กับนักท่องเที่ยวกลุ่มใหม่ รวมถึงการพัฒนาแหล่งเรียนรู้เสมือนหรือพิพิธภัณฑ์ดิจิทัลยังช่วยให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงความรู้และคุณค่าของมรดกท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อีกประเด็นสำคัญที่สะท้อนออกมาจากผลการวิจัยคือเรื่องของ "การมีส่วนร่วมของชุมชน" ซึ่งกลายเป็นปัจจัยหลักของความยั่งยืนในการท่องเที่ยว ไม่เพียงเพราะชุมชนเป็นเจ้าของทรัพยากรวัฒนธรรมเท่านั้น แต่ยังเพราะการมีส่วนร่วมช่วยสร้างความภาคภูมิใจและความรู้สึกเป็นเจ้าของในกิจกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งจะนำไปสู่การอนุรักษ์วัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ทั้งยังเป็นกลไกในการกระจายรายได้และลดผลกระทบจากการท่องเที่ยวเชิงพาณิชย์ที่ไม่สมดุล

ท้ายที่สุด ผลการวิจัยเน้นย้ำถึงความจำเป็นในการพัฒนาแบบองค์รวม โดยเฉพาะในด้านการศึกษา การสร้างแบรนด์ การตลาด และการพัฒนามาตรฐานคุณภาพบริการ เพื่อยกระดับจังหวัดแพร่ให้สามารถแข่งขันในเวทีการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมทั้งในระดับประเทศและระดับนานาชาติ แนวทางเหล่านี้เป็นไปตามหลักการของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ซึ่งต้องพิจารณาทั้งมิติด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมอย่างบูรณาการ จึงกล่าวได้ว่าผลการวิจัยเกิดจากการวิเคราะห์อย่างรอบด้านทั้งในเชิงประจักษ์และเชิงนโยบาย และสอดคล้องกับความเป็นจริงของพื้นที่เมืองรองอย่างจังหวัดแพร่ที่มีศักยภาพสูงแต่ยังขาดการพัฒนาที่เป็นระบบและยั่งยืน

ผลการวิจัยสอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎีของนักวิชาการหลายท่าน ดังนี้ แนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism) แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เน้นการอนุรักษ์วัฒนธรรม การกระจายรายได้อย่างเป็นธรรม และการจัดการผลกระทบจากการท่องเที่ยวอย่างสมดุล สอดคล้องกับแนวคิดของ Butler (1999) ที่มองว่าการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต้องสามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวในปัจจุบัน โดยไม่ทำลายโอกาสในการพัฒนาของคนรุ่นหลัง ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม แนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชน (Community-Based Tourism: CBT) ผลการวิจัยที่เน้นบทบาทของชุมชนท้องถิ่นในการอนุรักษ์วัฒนธรรม การสร้างรายได้ และการร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ สอดคล้องกับแนวคิดของ Murphy (1985) และงานวิจัยของ Tosun (2000) ซึ่งชี้ว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนจะต้องยึดโยงกับชุมชน โดยชุมชนต้องมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการพัฒนา และได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวอย่างเป็นธรรม

นอกจากนี้ แนวทางที่เน้นการเล่าเรื่อง การมีส่วนร่วมในกิจกรรมวัฒนธรรม และการออกแบบประสบการณ์ที่มีความหมาย สอดคล้องกับแนวคิดของ Tilden (1977) ซึ่งเสนอว่าการตีความทางวัฒนธรรม (Interpretation) เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการสื่อสารคุณค่าของสถานที่ และแนวคิดของ Pine & Gilmore (1999) เรื่อง The Experience Economy ที่กล่าวว่า นักท่องเที่ยวในยุคใหม่ต้องการประสบการณ์ที่มีความหมายมากกว่าการบริโภคบริการทั่วไป การเน้นการอนุรักษ์และการสื่อสารคุณค่าของมรดกวัฒนธรรมท้องถิ่นของจังหวัดแพร่ สอดคล้องกับแนวคิดของ Timothy & Boyd (2003) ที่มองว่ามรดกทางวัฒนธรรมคือทรัพยากรสำคัญในการดึงดูดนักท่องเที่ยว และควรได้รับการพัฒนาอย่างมีจริยธรรม เพื่อหลีกเลี่ยงการบิดเบือนวัฒนธรรม และการใช้สื่อดิจิทัล เทคโนโลยีเสมือนจริง และแพลตฟอร์มออนไลน์เพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมและบริการท่องเที่ยว สอดคล้องกับงานวิจัยของ Gretzel, Sigala, Xiang & Koo (2015) ที่กล่าวถึง "Smart tourism" ว่าหมายถึงการนำเทคโนโลยี

มาใช้ในการสร้างประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพ และเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของแหล่งท่องเที่ยว

ผลการวิจัยสอดคล้องกับแนวคิดทางทฤษฎีร่วมสมัยหลากหลายแขนง ทั้งในด้านการพัฒนาอย่างยั่งยืน การท่องเที่ยวโดยชุมชน การสร้างประสบการณ์วัฒนธรรม การอนุรักษ์มรดก และการใช้เทคโนโลยี ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าแนวทางที่จังหวัดแพร่ควรนำมาใช้ควรเป็นแบบบูรณาการ โดยอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน และใช้เครื่องมือสมัยใหม่เพื่อยกระดับอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนของจังหวัดแพร่ แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เน้นรากฐานทางวัฒนธรรมท้องถิ่นควบคู่กับการมีส่วนร่วมของชุมชนในทุกกระบวนการ โดยพบว่า การส่งเสริมกิจกรรมและประเพณีท้องถิ่น เช่น งานประเพณี วัฒนธรรมพื้นบ้าน อาหารท้องถิ่น และผลิตภัณฑ์หัตถกรรม เป็นกลไกสำคัญในการสร้างเอกลักษณ์และประสบการณ์ที่มีความหมายให้กับนักท่องเที่ยว อีกทั้งยังส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนผ่านการกระจายรายได้และการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวและแพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อสื่อสารเรื่องราววัฒนธรรม ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการประชาสัมพันธ์และขยายตลาดการท่องเที่ยว นอกจากนี้ การใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น สื่อมัลติมีเดีย แอปพลิเคชัน หรือเทคโนโลยีเสมือนจริง สามารถนำมาผสมผสานกับภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อสร้างนวัตกรรมการท่องเที่ยวที่ทันสมัยและน่าสนใจ สำหรับภาคการศึกษาและเยาวชน ควรมีการบรรจุหลักสูตรท้องถิ่นและส่งเสริมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกในคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรม การมีส่วนร่วมของหน่วยงานภาครัฐ เอกชน สถาบันการศึกษา และชุมชนท้องถิ่น ถือเป็นแกนกลางในการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้เกิดความยั่งยืนอย่างแท้จริง ทั้งในมิติของเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม องค์ความรู้สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการพัฒนาการท่องเที่ยวในจังหวัดอื่น ๆ ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ควรจัดทำแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เน้นการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดแพร่ โดยสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานท้องถิ่นและชุมชนในการดูแลรักษาและพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เพื่อรักษาความเป็นเอกลักษณ์และเสน่ห์ของท้องถิ่นให้คงอยู่ต่อไป

1.2 องค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ ควรจัดทำงบประมาณสนับสนุนการพัฒนาและปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานทางการท่องเที่ยว เช่น การปรับปรุงถนน สถานที่จอดรถ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพื่อเพิ่มความสะดวกสบายในการเดินทางและเข้าถึงสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้ง่ายขึ้น

1.3 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ควรดำเนินการส่งเสริมการตลาดและการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดแพร่ให้เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวาง โดยใช้สื่อสังคมออนไลน์และสื่อมวลชนในการเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยว กิจกรรม และประเพณีท้องถิ่น เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศ

1.4 กระทรวงพาณิชย์ ควรส่งเสริมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นและอาหารพื้นเมืองของจังหวัดแพร่ ให้มีคุณภาพและมาตรฐาน เพื่อเพิ่มมูลค่าและสร้างรายได้ให้กับชุมชนท้องถิ่น รวมทั้งจัดทำมาตรการส่งเสริมการจำหน่ายสินค้าและผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นในตลาดท่องเที่ยวทั้งในประเทศและต่างประเทศ

1.5 กระทรวงวัฒนธรรม ควรส่งเสริมและสนับสนุนการจัดกิจกรรมและประเพณีท้องถิ่นของจังหวัดแพร่ ให้มีความหลากหลายและน่าสนใจมากยิ่งขึ้น เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวและสร้างประสบการณ์ที่น่าจดจำให้กับนักท่องเที่ยวที่มาเยือน

1.6 กรมการท่องเที่ยว ควรจัดทำแผนการพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวในจังหวัดแพร่ เพื่อเพิ่มทักษะและความรู้ความสามารถในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว โดยจัดฝึกอบรมและส่งเสริมการศึกษาในด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและการบริการ

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษา การบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน การศึกษาด้านนี้จะช่วยให้สามารถสร้างแนวทางที่ชัดเจนในการรวมพลังชุมชนและการบริหารจัดการทรัพยากรได้ดียิ่งขึ้น

2.2 ควรศึกษา การประเมินผลกระทบของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมต่อเศรษฐกิจท้องถิ่น การศึกษาด้านนี้จะช่วยให้ผู้บริหารและผู้ประกอบการสามารถวางแผนการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อเศรษฐกิจท้องถิ่น

2.3 ควรศึกษา การศึกษาแนวทางการตลาดแบบดิจิทัลในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การศึกษาด้านนี้จะช่วยให้สามารถนำเทคโนโลยีมาใช้ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสมและทันสมัย

เอกสารอ้างอิง (References)

- กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2560). **แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560-2564)**. กรุงเทพฯ: สำนักงานกิจการโรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2565). **สถิติด้านการท่องเที่ยว ปี 2566 (Tourism Statistic 2023)**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.mots.go.th/news/category/704> สืบค้นเมื่อ 6 มีนาคม 2568.
- ชาย โพธิ์สิตา. (2550). **ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง.
- สมัย สุทธิธรรม. (2548). **แพร่ ดินแดนแห่งลุ่มน้ำยม**. กรุงเทพฯ: แสงดาว.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). **ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.nesdc.go.th/wordpress/wp-content/uploads/2025/06/NATIONAL-STRATEGY-2018-2037-THAI.pdf> สืบค้นเมื่อ 4 มีนาคม 2568.
- สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดแพร่. (2558). **ข้อมูลด้านการท่องเที่ยวจังหวัดแพร่**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <https://www.pro.moph.go.th/w54/index.php/th/about/48-2019-03-04-03-40-50/66-ข้อมูลทั่วไปของจังหวัดแพร่>. สืบค้นเมื่อ 8 เมษายน 2568.

- หทัยรัตน์ วัฒนพฤกษ์ ประมาณ เทพสงเคราะห์ วสันต์ กาญจนมุกดา และแสนศักดิ์ ศิริพานิช. (2563). การจัดการการท่องเที่ยวประมงพื้นบ้านเพื่อสนับสนุนเมืองเก่าสงขลาเป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชน. **วารสารมนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ปริทัศน์**. 8(1): 32-41.
- Butler, R. W. (1999). Sustainable tourism: A state-of-the-art review. **Tourism Geographies**. 1(1): 7-25.
- Gretzel, U. Sigala, M. Xiang, Z. & Koo, C. (2015). Smart tourism: Foundations and developments. **Electronic Markets**. 25: 179-188.
- Lincoln, Y. & Guba, E. G. (1985). **Naturalistic inquiry**. Newbury Park, CA: Sage.
- Murphy, P. E. (1985). **Tourism: A community approach**. Routledge.
- Pine, B. J. & Gilmore, J. H. (1999). **The experience economy: Work is theatre & every business a stage**. Harvard Business Press.
- Tilden, F. (1977). **Interpreting our heritage**. (3rd ed.). University of North Carolina Press.
- Timothy, D. J., & Boyd, S. W. (2003). **Heritage tourism**. Prentice Hall.
- Tosun, C. (2000). Limits to community participation in the tourism development process in developing countries. **Tourism Management**. 21(6): 613-633.

